

ØVELSESHUSET I TRANEBJERG på SAMSO

Orientering fra foreningen Øvelseshusets Venner

HISTORIE

Tranebjerg har ikke altid været øens "hovedstad". I ældre tid var Onsbjerg Samsøs største og vigtigste by. Her lå øens landevejskro, her afholdtes de årlige markeder og dyrskuer. Men i sidste halvdel af 1800'erne begyndte den lille landsby Tranebjerg at vokse. Godsinspektøren flyttede hertil fra Brattingsborg, håndværkere og handlende slog sig ned her, og kulturlivet blomstrede omkring præstegården og den nyetablerede realskole.

I 1885 havde Michael Blegvad oprettet en realskole i Tranebjerg, det første år i lejede lokale, men allerede året efter havde skolen 44 elever og det var nødvendigt at opføre en rigtig skolebygning. Realskolen blev bygget lige syd for Tranebjerg kirke i 1887. I dag ligger den stadig på hjørnet af Langgade og Marsk Stigs vej

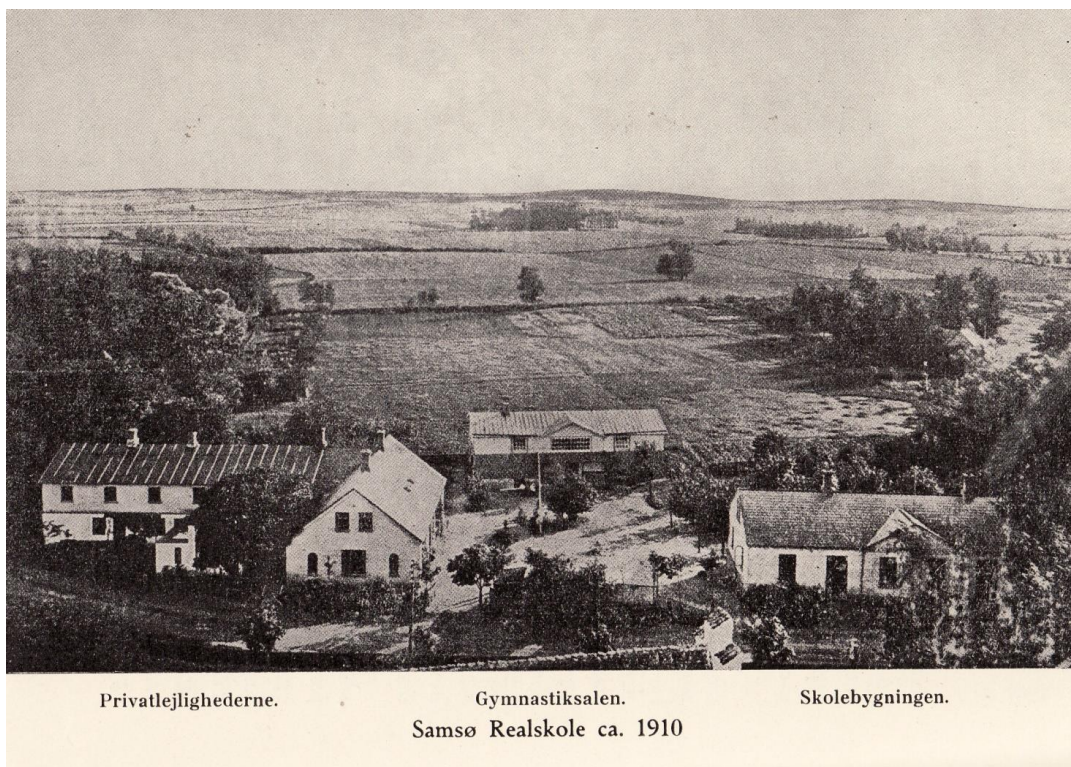

Fra 1891 begyndte Blegvad også at modtage udenøns elever som kostelever. Samsø Kost- og realskole voksede. Det blev nødvendigt at bygge 1. sal på den gamle længe bag Blegvads privatbolig øst for skolegården, der hvor SFO er nu.

I 1899 opførtes en gymnastiksal til realskolen, Øvelseshuset. Arkitekt var tømmermester Ejvind Mørch, Kalundborg. Ejvind Mørch, der var gift med højskoleforstander Ernst Triers datter, havde et nært forhold til Vallekilde Højskole. Her havde man, inspireret af en helt ny stil indenfor gymnastik, det såkaldte Lingske system, der krævede større lokaler, opført en ny gymnastiksal. Det såkaldte Øvelseshus var opført i nordisk byggestil af arkitekt Martin Nyrop. Det var denne bygning, der var forbilledet for Samsø Realskoles nye Øvelseshus.

Med opførelsen af Øvelseshuset i 1899 markerede Samsø Realskole, at den ikke længere var et eksperiment, men en etableret del af øens kultur- og skoleliv. Netop opførelsen af Øvelseshuset i

1899 og Teknisk Skole i 1900, som havde Anton Rosen som arkitekt, var med til at markere Tranebjergs status, så vigtigheden af de to bygninger, som en slags ”dåbsattest”, må ikke overses. Samsø havde fået en ny ”Hovedstad”. Derfor er bevarelsen af Øvelseshuset og de andre bygninger utrolig vigtig for forståelsen af øens og især Tranebjergs historie.

OMRÅDET VED ØVELSESHUSET

Når man kigger på ovenstående foto fra 1910 udtrykker de 3 bygninger: Privatlejlighederne (SFO), Gymnastiksalen og Skolebygningen (Musikskolen) den historiske helhed for området. Og bygningsplaceringen indbyder til et torv a la Rosens Plads mellem bygningerne og op til Langgade. Den gamle elevfløj bag SFO kan fjernes. Skolebygningen i røde mursten fra 1952 kan fjernes. På området er der i dag også Tolderhuset, den gule villa ved Marsk Stigs Vej der blev bygget af Michael Blegvad i 1916 som pensionistbolig. Blegvad påbegyndte også anlæg af en botanisk have på området, der står stadig et Tempeltræ – Ginkgo Biloba - i skolegården, og der er andre træer fra den tid. En mindre tilbygning på 30-40 m² på vestgavlen af Øvelseshuset hvor cykelskuret er i dag er der behov for. Den skal tjene som lagerplads for den flytbare scene og podier samt 80-100 stole. Derudover har tilrejsende teaterfolk, musikere osv behov for at kunne flytte deres udstyr ind i bygningen. I tilknytning til denne tilbygning kan der laves vejadgang fra Marsk Stigs Vej med en mindre P plads der kan rumme handicapparkering og plads til et par små lastbiler (under 3500 kg) for tilrejsende kunstnere og grupper. Øvrige P pladser til gæster henvises til Sambiosens P plads.

10. September 2021. Lis Nymark / Lars Nikolaisen
Kontakt telefon : 2164 5250